

MALEZYA İTHALATLARINDA MENŞE BELGESİ EKSİKLİĞİ SEBEBİYLE ORTAYA ÇIKAN UYUŞMAZLIKLARA İLİŞKİN GÜNCEL KARARLAR HAKKINDA DEĞERLENDİRME

1. Giriş

Devletler aralarındaki ticari engelleri azaltmak ve uluslararası ticareti kolaylaştırmak amacıyla, mal ve hizmetlerin serbest dolaşımını sağlamaya yönelik ikili ve bölgesel ticaret anlaşmaları yapmaktadırlar. Dolayısıyla devletler arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşmaları, serbest ticaret alanı oluşturarak daha verimli ve etkin bir ticaret ortamı yaratmaktadır.

Bu amaçlarla 17 Nisan 2014 tarihinde imzalanan Türkiye ile Malezya arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması ("STA") 1 Ağustos 2015 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Serbest Ticaret Anlaşması'nın uygulamasına yönelik son zamanlarda önemli mahkeme kararları tesis edilmiş olup, bu yazımızda söz konusu kararlar ile Ticaret Bakanlığı Genelgesi (2024/27) ve Ortak Komite Kararı incelenecektir.

2. Uyuşmazlığın Nedeni

Türkiye-Malezya Serbest Ticaret Anlaşmaları Çerçevesindeki Ticarete Eşyanın Tercihli Menşenin Tespiti Hakkında Yönetmeliğin 18. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, toplam kıymeti 10.000 ABD Dolarını aşan sevkiyatlar için tercihli tarifieden faydalanmak üzere gümrük idaresine ibraz edilen fatura beyanının yalnızca onaylanmış ihracatçılar tarafından hazırlanabileceği düzenlenmiştir.

Ancak Doğu Marmara Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü ile Malezya yetkili makamlarıyla yapılan görüşmeler sonucunda, Malezya'da söz konusu STA kapsamında "onaylanmış ihracatçı" uygulamasının bulunmadığı iletilmiştir. Malezya'da onaylanmış ihracatçı statüsünün bulunmadığı, yükümlüsünce sunulan fatura beyanlarının Türkiye Malezya Serbest Ticaret Anlaşması Çerçevesindeki Ticarete Eşyanın Tercihli Menşenin Tespiti Hakkında Yönetmeliğin 18. maddesi kapsamında geçerli bir fatura beyanı olmadığı ve tercihli menşenin fatura beyanı ile ispatlanamayacağı, beyannamelerin eklerinde ise Malezya

mense belgesinin yer almadığı gerekçeleriyle Türkiye Gümrük ve Dış Ticaret Bölge Müdürlükleri, pek çok ithalatçı firma hakkında 10.000 ABD Doları üzerindeki sevkiyatlar için sunulan fatura beyanlarını kabul etmeyerek ek tahakkuk ve ceza kararları düzenlemiştir.

3. İdari Yargılama Süreçleri ve Mahkeme Kararları

İdarece tesis edilen ek tahakkuk ve ceza kararları üzerine, ithalatçı şirketlerce bu ek tahakkuk ve ceza kararlarının iptali talebiyle davalar açılmıştır. Görülen davalarda, Gümrük Müdürlükleri tarafından bugüne kadar Malezya'daki hiçbir şirkete onaylanmış ihracatçı statüsü verilmediği ve Yönetmeliğin 18. maddesi kapsamında sunulan fatura beyanlarının geçerli olmadığı savunulmuştur.

Ancak Vergi mahkemeleri Örnek olarak Kocaeli¹ tarafından incelenen iptal davalarında aşağıdaki gerekçeler ile davacı ithalatçı şirketler lehine ek tahakkuk ve ceza kararlarının iptali ile sonuçlanmaktadır.

i. Malezya Gümrük İdaresi'nden alınan cevabi yazılarda, firmaların menşe şahadetnamesi başvurusu sırasında sunduğu belgelerin (fatura, çeki listesi ve konşimento) gerçek olduğunun açıkça belirtildiği vurgulanmıştır. Bu belgelerde ithal edilen eşyanın Malezya menşeli olduğu da açıkça ifade edilmiştir. Böylece ithalat sırasında beyan edilen belgelerin gerçekliği teyit edilmiştir.

ii. Davalı idare tarafından, ithalata konu eşyalara ait belgelerin gerçeği yansıtmadığı veya uyuşmazlık konusu emtiaların Malezya menşeli olmayıp başka bir ülke menşeli olduğu yönünde somut bir tespit ve incelemenin yapılmadığı belirtilmiştir.

iii. Sadece ihracatçı ülkenin kendi iç işleyişinden kaynaklı olarak "onaylanmış ihracatçı" statüsü eksikliği nedeniyle tercihli rejim uygulamasının var sayıma dayalı olarak ihlal edildiğinin ileri sürülmesini hukuka aykırı bulunmuştur.

¹ Vergi Mahkemesi 2024/1024 E. 2025/812 K. – 2024/880 E. 2025/756 K.

Davalı idarelerce yapılan istinaf başvurularının da yerel mahkemeler ile aynı gerekçeler ile reddedildiği görülmektedir.

4. Ticaret Bakanlığı Genelgesi (2024/27) ve Ortak Komite Kararı

Mahkemeler nezdinde yargılama süreçleri devam etmekteyken, Ticaret Bakanlığı tarafından Malezya yetkili makamlarıyla yapılan görüşmeler neticesinde “onaylanmış ihracatçı” olmayan firmalar tarafından sehven fatura beyanı düzenlendiğinin ifade edilmesi üzerine konuyu açıklığa kavuşturmak amacıyla 01/2024 sayılı Ortak Komite Kararı imzalanmıştır.

Bu kararlar doğrultusunda, 27.12.2024 tarih ve 32765 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Türkiye - Malezya Serbest Ticaret Anlaşması Çerçevesindeki Ticarete Eşyanın Tercihli Menşenin Tespiti Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile Geçici 1. madde kararlaştırılmıştır.

Bu madde ile Malezya yetkili makamlarınca, 01/04/2020 ilâ 01/04/2023 tarihleri arasındaki ihracat işlemleri için, 31/10/2024 tarihinden itibaren bir yıl boyunca sonradan Malezya Menşe Belgesi düzenlenebilmesine imkan sağlanmıştır. Madde yürürlüğe 31/10/2024 tarihinde girmiştir.

2024/27 sayılı Genelge ile, Ortak Komite Kararı kapsamında düzenlenmiş Malezya Menşe Belgesinin gümrük idaresine 31/10/2025 tarihine kadar ibraz edilmesi ve idare tarafından uygun bulunması halinde kabul edilmesi gerektiği bildirilmiştir.

Genelge, ek tahakkuk ve ceza kararlarının tebliğ tarihine bakılmaksızın, idari davaya konu edilmemiş işlemlerle ilgili itirazların kabul edilmesini, düzenlenmiş ek tahakkuk ve ceza kararlarının kaldırılmasını ve tahsil edilen tutarların geri verilmesini öngörmektedir. İdari davaya konu edilmiş işlemler için ise idare lehine kesinleşmiş mahkeme kararları hariç olmak üzere davadan feragat edilmesi kaydıyla geri verme/kaldırma yapılması uygun bulunmuştur.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Vergi mahkemeleri ve Bölge İdare Mahkemeleri, Malezya’da “onaylanmış ihracatçı” statüsünün fiilen olmamasından kaynaklanan sorunlarda, bu sorunun ithalatçıya ek tahakkuk ve ceza kesilmek suretiyle yükletilmesinin hukuka aykırı olduğuna hükmetmiştir. Mahkemeler, fatura, çeki listesi, konşimento gibi asıl belgelerin gerçekliğini ve menşe beyanını esas al-

mış, idarenin somut delil olmaksızın sadece prosedürel eksikliğe dayanarak işlem yapmasını hukuka aykırı kabul etmiştir.

Ticaret Bakanlığı’nın 2024/27 sayılı Genelgesi ve ilgili Yönetmelik değişikliği, hukuki süreçlerdeki bu haklılığı idari düzeyde de tespit ve teyit etmiştir. İhracatçı ülkenin iç işleyişinden kaynaklanan sorunların, ithalatçı firmalar aleyhine sonuç doğurmaması gerektiği prensibi ile getirilen Geçici 1. madde, 01/04/2020 – 01/04/2023 dönemi için Malezya Menşe Belgesi’nin sonradan düzenlenebilmesine olanak sağlayarak Türkiye-Malezya STA kapsamında menşe ispatı konusunda yaşanan ve kronikleşen sorunları büyük ölçüde çözüme kavuşturmuştur.

Bununla birlikte, Genelge’de davaya konu edilmiş ve henüz kesinleşmemiş işlemler bakımından geri verme/kaldırma için davadan feragat şartı aranması tartışmaya yol açmaktadır. Bir hakkın kullanılması, davadan feragat koşuluna bağlanarak Genelge ile engellenmemesi gerekmektedir. Dolayısıyla, davadan feragat edilmemesi nedeniyle sunulan menşe belgelerinin kabul edilmemesi halinde, bu ret işlemi de yeni bir iptal davasına konu edilebilmesi kuvvetle muhtemeldir.

Sonuç olarak, fatura beyanları nedeniyle ek tahakkuk ve ceza kararları yaptırımlarına maruz kalan firmaların, uyuşmazlığın çözümü için getirilen düzenlemeye istinaden 31/10/2025 tarihine kadar Malezya yetkili makamları tarafından sonradan düzenlenmiş Malezya Menşe Belgelerini ilgili gümrük idaresine ibraz edilmesi hususunu değerlendirmeleri önem arz etmektedir.

Daha fazla bilgi ve sorularınız için:

Av. Dr. Ata Torun - ata.torun@hansu.av.tr

Av. Elif Akbaş - elif.akbas@hansu.av.tr

tr.hansu.av.tr | +90 216 464 12 12

© Hansu Avukatlık Ortaklığı

Hansu Avukatlık Ortaklığı, yerli ve uluslararası müvekkillerine özellikle gayrimenkul, şirketler, vergi, enerji ve fikri mülkiyet hukuku alanında hizmet veren bir avukatlık ortaklığıdır. Bu makale Türkiye’de hukuk alanındaki gelişmeleri paylaşmak amacıyla hazırlanmıştır. Hukuki bir görüş veya yönlendirme olarak düşünülmemelidir. Özel sorular ve sorunlar bakımından hukuki danışman görüşü alınmalıdır.